

Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2013/14:202 Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården.

Regeringen anser att det ska finnas lika goda legala förutsättningar att förbättra vården, omhändertagandet och livskvaliteten för personer med nedsatt beslutsförmåga som det gör för personer som kan samtycka och ge uttryck för sin inställning i dessa frågor. I propositionen föreslår regeringen därför ändringar i patientdatalagen (2008:355). En vårdgivare ska få en möjlighet att i enskilda situationer när patienten är i behov av vård ta del av vårddokumentation som en annan vårdgivare gjort tillgänglig i system för sammanhållen journalföring, även om patienten inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke. Personuppgifter ska dock endast få behandlas under förutsättning att uppgifterna kan antas ha betydelse för den vård som är nödvändig med hänsyn till patientens hälsotillstånd och patientens inställning till personuppgiftsbehandlingen så långt som möjligt klarlagts samt att det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig denna.

Regeringen föreslår vidare att det ska vara tillåtet att behandla personuppgifter i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister om en enskild som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till detta, om hans eller hennes inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte framkommer att han eller hon skulle ha motsatt sig denna. I propositionen föreslås också en följdändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2014.

Utskottet ställer sig bakom regeringens lagförslag och föreslår att riksdagen antar dessa.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården	5
Propositionen	5
Utskottets ställningstagande	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i patientdatalagen (2008:355),
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:202 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 3 juni 2014

På socialutskottets vägnar

Anders W Jonsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders W Jonsson (C), Saila Quicklund (M), Margareta B Kjellin (M), Christer Engelhardt (S), Helena Bouveng (M), Ann Arleklo (S), Isabella Jernbeck (M), Lennart Axelsson (S), Maria Lundqvist-Brömster (FP), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Rickard Nordin (C), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V) och Shadiye Heydari (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2013/14:202 föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag till ändringar i patientdatalagen (2008:355) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som har lagts fram i propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet. Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

En skrivelse från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) med en begäran om en ändring av förslaget till 6 kap. 2 a § patientdatalagen kom in till utskottet den 21 maj 2014 (dnr SOU-1.8.6-2120-2013/14).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen ändringar i patientdatalagen (2008:355). En vårdgivare får göra uppgifter tillgängliga avseende en patient som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till sammanhållen journalföring för de vårdgivare som är anslutna till systemet med sammanhållen journalföring, om patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. En vårdgivare ska få en möjlighet att i enskilda situationer när patienten är i behov av vård ta del av vårddokumentation som en annan vårdgivare har gjort tillgänglig i system för sammanhållen journalföring, även om patienten inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke. Personuppgifter ska dock endast få behandlas under förutsättning att uppgifterna kan antas ha betydelse för den vård som är nödvändig med hänsyn till patientens hälsotillstånd och patientens inställning till personuppgiftsbehandlingen så långt som möjligt klarlagts samt att det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. Felaktiga hänvisningar i patientdatalagen rättas.

Regeringen föreslår vidare att det ska vara tillåtet att behandla personuppgifter i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister om en enskild som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till detta, om hans eller hennes inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte framkommer att han eller hon skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. I propositionen föreslås också en ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Ändringen innebär att absolut sekretess även ska omfatta uppgifter som gjorts tillgängliga av en annan vårdgivare genom sammanhållen journalföring.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2014.

Utskottets överväganden

Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Bakgrund

Hösten 2012 granskade Datainspektionen användningen av kvalitetsregistret Senior Alert i Uppsala, Umeå och Älvsbyn. Kommunerna förelades att sluta registrera personer som varaktigt saknar beslutsförmåga eftersom registreringen enligt Datainspektionen inte är förenlig med den nuvarande lagstiftningen (Datainspektionens beslut med dnr 1048-2012, 2049-2012 och 1050-2012).

Regeringen anser att det ska finnas lika goda legala förutsättningar att förbättra vården, omhändertagandet och livskvaliteten för personer med nedsett beslutsförmåga som det gör för personer som kan samtycka och ge uttryck för sin inställning i dessa frågor. Det handlar om bärande värden i samhället och om att tillgodose alla människors behov av trygghet och rätt till bästa möjliga vård och omhändertagande.

Sammanhållen journalföring

I propositionen föreslås att en vårdgivare får göra uppgifter om en patient som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till sammanhållen journalföring tillgängliga för de vårdgivare som är anslutna till systemet med sammanhållen journalföring, om patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. En vårdgivare får ta del av uppgifter om vilken vårdgivare som har gjort uppgifter tillgängliga, om patienten inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke. Vårdgivaren får även behandla uppgifter som blir ospärrade, om vårdgivaren bedömer att uppgifterna kan antas ha betydelse för den vård som är nödvändig med hänsyn till patientens hälsotillstånd, patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. Felaktiga hänvisningar i 6 kap. 3 § patientdatalagen (2008:355), förkortad PDL, rättas.

Vidare föreslås att en vårdgivare inte får behandla en annan vårdgivares uppgifter om en patient i systemet med sammanhållen journalföring under andra förutsättningar än dem som anges i den nya bestämmelsen, även om patienten uttryckligen samtycker till det.

Nationella och regionala kvalitetsregister

Regeringen föreslår att det ska bli tillåtet att i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister behandla personuppgifter om enskilda som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till en sådan behandling av personuppgifter. Detta gäller om den enskildes inställning till personuppgiftsbehandlingen så långt som möjligt klarlagts och det inte finns anledning att anta att han eller hon skulle ha motsatt sig denna. Personuppgifter i ett kvalitetsregister ska så snart som möjligt utplånas, om det efter att personuppgiftsbehandlingen har påbörjats, finns anledning att anta att den enskilde skulle motsätta sig den.

Dokumentation

Regeringen anser att det av gällande regler i 3 kap. PDL och Socialstyrelsens föreskrifter om informationshantering och journalföring i hälso och sjukvården (SOSFS 2008:14) följer att hälso- och sjukvårdspersonalen bör dokumentera att man bedömt att patienten saknade förmåga att lämna samtycke samt att man bedömt att uppgifterna behövdes för den vård som var nödvändig med hänsyn till patientens hälsotillstånd. Det möjliggör en spårbarhet i journalsystemen och en uppföljning av sådan åtkomst som tillåts med stöd av den bestämmelse som föreslås. Även andra grunder för åtkomst till journaluppgifter genom sammanhållen journalföring bör lämpligen dokumenteras i patientjournalen. Regeringen anser inte att dokumentationsskyldigheten ytterligare bör regleras i lag. Däremot kan det bli aktuellt med föreskrifter inom området för att tydliggöra dokumentationsskyldigheten. Sådana föreskrifter kan utfärdas på myndighetsnivå och komplettera Socialstyrelsens gällande föreskrifter om informationshantering och journalföring.

Samtycke till åtkomst till uppgifter i sammanhållen journalföring dokumenteras i dag rent praktiskt i s.k. samtyckestjänster eller samtyckesmoduler där användaren i journalsystemet eller i exempelvis Nationell patientöversikt antingen kan kontrollera om samtycke redan finns eller i annat fall själv inhämta samtycke och registrera det. På motsvarande sätt ger dessa samtyckestjänster även användaren en möjlighet att, när samtycke inte kan inhämtas och det är en akut situation enligt 6 kap. 4 § PDL, registrera att det är fråga om en nödöppning. Registreringen av samtycken och åtkomst vid nödöppning går sedan att följa upp och granska exempelvis i samband med en systematisk och återkommande åtkomstkontroll. Regeringen anser att närmare föreskrifter med krav på att i journalen ange andra grunder än samtycke för åtkomst vid sammanhållen journalföring bör utfärdas på myndighetsnivå.

Följändring i offentlighets- och sekretesslagen

Regeringen föreslår att absolut sekretess ska gälla hos en myndighet som bedriver hälso- och sjukvård eller annan medicinsk verksamhet för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som har gjorts tillgängliga hos myndigheten av en annan sådan myndighet eller av en enskild vårdgivare enligt bestämmelserna om sammanhållen journalföring i patientdatalagen (s.k. ospärrade uppgifter). Detta föreslås gälla om förutsättningarna för att myndigheten ska få behandla uppgifterna enligt den föreslagna 6 kap. 3 a § patientdatalagen inte är uppfyllda.

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslås ändringar i patientdatalagen (2008:355) som innebär att sammanhållen journalföring ska kunna användas även för vuxna patienter med varaktigt nedsatt beslutsförmåga, nämligen om patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts och det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen. Förslaget gör det även möjligt för dessa personer att stå med i kvalitetsregister och på så sätt få dra nytta av och bidra till kvalitetsutvecklingen av vården. Utskottet delar regeringens bedömning att det ska finnas lika goda legala förutsättningar att förbättra vården, omhändertagandet och livskvaliteten för personer med nedsatt beslutsförmåga som det gör för personer som kan samtycka och ge uttryck för sin inställning i dessa frågor. Ett effektivt informationsutbyte är ofta en nödvändig förutsättning för att en patient med sammansatta behov ska kunna få en god och säker vård på lika villkor som övriga patienter.

Utskottet ställer sig bakom regeringens lagförslag och föreslår att riksdagen antar dessa.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:202 Förbättrad informationshantering avseende vissa patienter inom hälso- och sjukvården:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientdatalagen (2008:355).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i patientdatalagen
(2008:355)

Härigenom föreskrivs i fråga om patientdatalagen (2008:355)

dels att 6 kap. 3 och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 6 kap. 2 a och 3 a §§ och 7 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.**2 a §**

En vårdgivare får göra uppgifter om en patient som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning enligt 2 § tillgängliga för de vårdgivare som är anslutna till systemet med sammanhållen journalföring, om

1. patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts, och

2. det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen.

3 §

För att en vårdgivare ska få behandla uppgifter som en annan vårdgivare gjort tillgängliga i systemet med sammanhållen journalföring enligt 2 § fjärde stycket krävs att

1. uppgifterna rör en patient som det finns en aktuell patientrelation med,

2. uppgifterna kan antas ha betydelse för att förebygga, utreda eller behandla sjukdomar och skador hos patienten inom hälso- och sjukvården, och

3. patienten samtycker till det.

Vårdgivaren får även behandla sådana uppgifter om

1. uppgifterna rör en patient som det finns eller har funnits en patientrelation med,

2. uppgifterna kan antas ha betydelse för att utfärda sådant intyg som avses i 3 kap. 16 §, och

För att en vårdgivare ska få behandla uppgifter som en annan vårdgivare gjort tillgängliga i systemet med sammanhållen journalföring enligt 2 § femte stycket krävs att

3. patienten samtycker till det.

För att en vårdgivare ska få behandla sådana uppgifter som en vårdnadshavare inte har rätt att spärra enligt 2 § tredje stycket *sista* meningen krävs att förutsättningarna enligt första stycket 1 och 2 eller andra stycket 1 och 2 är uppfyllda.

För att en vårdgivare ska få behandla sådana uppgifter som en vårdnadshavare inte har rätt att spärra enligt 2 § fjärde stycket *andra* meningen krävs att förutsättningarna enligt första stycket 1 och 2 eller andra stycket 1 och 2 är uppfyllda.

3 a §

En vårdgivare får ta del av uppgift om vilken vårdgivare som har gjort uppgifter tillgängliga enligt 2 eller 2 a §, om patienten inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke enligt 3 § första stycket 3.

Vårdgivaren får även behandla de uppgifter som avses i 2 eller 2 a §, om

1. vårdgivaren bedömer att dessa kan antas ha betydelse för den vård som är nödvändig med hänsyn till patientens hälsotillstånd,

2. patientens inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts, och

3. det inte finns anledning att anta att patienten skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen.

5 §

En vårdgivare får inte behandla en annan vårdgivares uppgifter om en patient i systemet med sammanhållen journalföring under andra förutsättningar än dem som anges i 3 och 4 §§ även om patienten uttryckligen samtycker till det.

En vårdgivare får inte behandla en annan vårdgivares uppgifter om en patient i systemet med sammanhållen journalföring under andra förutsättningar än dem som anges i 3–4 §§, även om patienten uttryckligen samtycker till det.

7 kap.**2 a §**

För den enskilde som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning enligt 2 § första stycket får personuppgifter behandlas i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister, om

1. hans eller hennes inställning till sådan personuppgiftsbehandling så långt som möjligt klarlagts, och

2. det inte finns anledning att anta att han eller hon skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen.

Personuppgifter i ett kvalitetsregister ska så snart som möjligt utplånas, om det efter att personuppgiftsbehandlingen har påbörjats finns anledning att anta att den enskilde skulle motsätta sig den.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2014.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 25 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

2 §

Sekretess gäller hos en myndighet som bedriver verksamhet som avses i 1 § för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som gjorts tillgänglig av en annan vårdgivare enligt bestämmelserna om sammanhållen journalföring i patientdatalagen (2008:355), om förutsättningar enligt 6 kap. 3 eller 4 § samma lag för att myndigheten ska få behandla uppgiften inte är uppfyllda.

Om sådana förutsättningar som anges i första stycket är uppfyllda eller myndigheten har behandlat uppgiften enligt nämnda bestämmelser tidigare, gäller sekretess, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Andra stycket gäller inte om annat följer av 7, 8 eller 10 § eller 26 kap. 6 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2014.